

НАПРЯМ 7. КОМУНІКАЦІЙНІ ВІДНОСИНИ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-400-2-16>

БІБЛІОТЕКИ НАУКОВИХ УСТАНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ У КОМУНІКАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Клименко О. З.

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувач відділу наукових видань
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Сокур О. Л.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач відділу науково-методичної роботи
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Бібліотечну мережу Національної академії наук (НАН) України представляють:

- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ);
- Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (ЛННБ України ім. В. Стефаника);
- 93 бібліотеки та бібліотечно-інформаційних підрозділів.

Мережу очолюють дві бібліотечно-інформаційні установи національного рівня – НБУВ та ЛННБ України ім. В. Стефаника. НБУВ є методичним центром для всіх академічних бібліотек, ЛННБ України ім. В. Стефаника – для бібліотек Західного наукового центру НАН України та Міністерства освіти і науки України.

До бібліотечної мережі НАН України входять бібліотеки наукових установ, музеїв, обсерваторій, дослідних станцій, ботанічних садів. Зазначимо, що найстаршими академічними інститутами є Одеський археологічний музей НАН України, який було засновано у 1825 р. і Державний природознавчий музей НАН України, який функціонує з 1870 р. Саме у цих музеях зосереджені унікальні фонди

з природничих наук, цінні колекції українських та зарубіжних документів [3]. Вузькопрофільними з унікальними спеціалізованими фондами є бібліотеки Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України та Криворізького ботанічного саду НАН України. Нажаль, виняткова за складом бібліотечного фонду рідкісних та цінних видань книгозбірня Карадазького природничого заповідника НАН України досі залишається в анексованій Російською Федерацією Автономній Республіці Крим, а також бібліотека Донецького ботанічного саду НАН України досі перебуває на тимчасово окупованій російськими військами території. Також до академічної мережі входять бібліотеки Національного історико-археологічного заповідника «Ольвія» НАН України, Полтавської гравіметричної обсерваторії Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України, Інституту керамології відділення Інституту народознавства НАН України та ін.

Бібліотечна мережа НАН України, вирішуючи завдання інформаційного забезпечення наукових досліджень через налагодження якісного бібліотечного обслуговування як під час карантинних обмежень, викликаних спалахом коронавірусної хвороби Covid-19, так і у важких умовах російської агресії надає безперешкодний доступ користувачам-науковцям до електронних ресурсів та послуг як у локальному, так і віддаленому режимах [2]. Зокрема, у читальних залах НБУВ, ЛННБ України ім. В. Стефаника, бібліотеках наукових установ НАН України налагоджено інформаційне обслуговування електронними ресурсами через спеціально обладнані автоматизовані робочі місця з доступом до локальної мережі самої установи та ресурсів Інтернет, а також облаштовані зони WI-FI, з можливістю використання власних портативних засобів комунікації (ноутбуків, планшетів, смартфонів тощо).

Академічні бібліотеки встановили широкі міжнародні зв'язки, стали членами вузькопрофільних асоціацій, отримуючи вагому інформаційну підтримку щодо задоволення специфічних інформаційних запитів своїх користувачів-науковців. Зокрема, бібліотека Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України є членом світової та європейської асоціацій EURASLIC і IAMSLIC та має доступ до баз даних цих об'єднань. Книгозбірня Головної астрономічної обсерваторії НАН України також приєдналася до світової асоціації астрономічних бібліотек AstroLib і тепер самостійно здійснює як обмін документами з членами об'єднання, так і підтримує інформаційну комунікацію. Також бібліотеки академічної мережі беруть участь у програмах обміну документами та використовують послугу МБА на міжнародному рівні.

Від самого початку карантинних обмежень НБУВ було впроваджено цілеспрямоване інформування бібліотечної мережі через електронну скриньку, офіційний вебпортал НБУВ та сторінку бібліотеки

у соціальній мережі Facebook, створені групи у популярних месендерах Viber і Telegram.

Задля налагодження оперативного інформування користувачів-науковців у період соціальних потрясінь академічні бібліотеки створили сторінки своїх книгозбірень у соціальних мережах, налагодили дистанційне обслуговування. Так, бібліотеки Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України [1], Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України активно почали розвивати сторінки бібліотек у соціальній мережі Facebook. Крім віртуальних виставок, для публікацій на сторінці бібліотеки у соціальній мережі створюються і публікуються короткі відео-огляди до пам'ятних дат і подій, анонси книжок тощо.

Від початку повномасштабної агресії Російської Федерації проти незалежної України була актуалізована тематика заходів із підвищення фахових компетенцій бібліотекарів мережі, організованих НБУВ як методичним центром, що охоплювало вирішення злободенних проблем бібліотечної практики: «Дистанційні бібліотечні послуги в умовах воєнного стану» (18 серпня 2022 р.), «Бібліотека та російсько-українські інформаційні війни» (29 вересня 2022 р.), «Українська наука на шляху до Європейського та світового інформаційного простору» (23 лютого 2023 р.), «Відкрита наука та репозитарій наукових текстів Національної академії наук України» (23 травня 2023 р.), «Збереження фондів як пріоритетний напрям у діяльності бібліотек в умовах воєнного стану» (26 вересня 2023 р.), «Наукометрія у практиці наукових бібліотек» (12 грудня 2023 р.), «Цифрові можливості академічних бібліотек» (19 березня 2024 р.).

Сьогодні для української науки надважливим є інтеграція у світове співтовариство та гідне представлення результатів наукових досліджень у міжнародних бібліографічних базах даних досягнень як окремих учених академічних установ, так і наукових інститутів загалом. Саме на академічні бібліотеки покладено завдання з організації та здійснення комплексу робіт із надання доступу до світових інформаційних ресурсів у своїх установах, адміністрації авторських профілів як окремих співробітників, так і профілів інститутів. Зокрема, бібліотекарями мережі вирішуються такі питання: редагування авторських профілів у Scopus та Web of Science, підтвердження адрес електронної пошти в інституційному домені у Google Scholar, реєстрація профілів на ресурсі, який створюється та підтримується фахівцями НБУВ «Бібліометрика української науки», а також адміністрування розділу «Книжкові видання» на корпоративному академічному порталі nas.gov.ua.

Отже, бібліотеки наукових установ НАН України успішно адаптують свою роботу до викликів сьогодення, у повному обсязі

реалізуючи функцію інформаційної підтримки фундаментальних та прикладних досліджень українських науковців. Електронні продукти книгозбірень академічної мережі є невід’ємним складником інформаційних ресурсів держави, інтегруючи та пропагуючи унікальні надбання багатьох поколінь українських дослідників у світовий науково-інформаційний простір.

Література:

1. Іваненко С. Особливості роботи бібліотеки Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона Національної академії наук України в умовах воєнного стану. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2023. № 1. С. 9–12.

2. Сокур О. Л., Клименко О. З. Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотечної мережі Національної академії наук України в системі наукових комунікацій : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2022. 244 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004724>

3. Сокур О. Л. Збереження унікальних бібліографічних об’єктів – важливий напрям роботи наукових бібліотек України. *Бібліотечний форум України: історія, теорія і практика*. 2024. № 1. С. 63.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-400-2-17>

СТРУКТУРА КОРПОРАТИВНИХ КОДЕКСІВ ЛОКАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ЗМІ

Кошман І. М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри журналістики та українознавчих студій
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля
м. Київ, Україна*

Як зазначає Є. Тихомирова, «всі компанії незалежно від форми власності та цілей діяльності створюються і живуть у певному середовищі, яке називається культурою. Вона значною мірою визначає зміст їхнього існування, діє як ззовні, так і всередині організації» [1, с. 45]. Для діяльності будь-якої організації є важливим на додаток до суспільно прийнятих норм виробити власні культурні зразки, що слугували б формуванню й об’єднанню трудової спільноти, взаємодії